

Am adus odată și un țistar. De fapt, nu știu nici acum și nici atunci nu știam ce animal era acela, ce găseam și eu, aduceam acasă, că ne alina foamea. Un animal însemna mai mult decât un cartof înghețat sau orice coji strânse de prin gunoaie. Mâncarea era mult mai bună, rodeam și oscioarele, le sugream până se topeau și ele în gură. Băieții noștri ziceau țistar sau popândău, iar rușii îi ziceau *suslik*. Avea ceva din botul unui iepuraș, din blana unei veverițe și semăna mult cu un șoarece, mai ales dacă era mic. Erau două feluri, cei mici, cât șoarecii, și cei mari, de un kil, galbeni la culoare sau cenușii cu dungii pe spate, cu coadă mai scurtă ca la șoareci și care săpau niște tuneluri de un metru sub pământ și chiar și de trei metri, zicea lumea, iarna stăteau în găurile lor și dormeau, dacă găseai casa lor, îi prindeai pe toți ca din oală, că și pui tot iarna făceau. Băieții ieșeau la prins țistari, puneau capcane, nouă, fetelor, nu ne prea pica pe sub nas așa ceva. Dar se întâmpla ca băieții să-i sperie, să-i alunge din cuibul lor și să găsim și noi vreunul speriat. Nouă ne mergea la puii țistarilor. Ei prindeau țistarul-tată ori pe țistăroaica-mamă și rămâneau puii țistărei fără îndrumare și apărare.

Cum căutam eu odată cartofi, numai ce văd o mișcare în pământ și un cap mititel. Hap, apuc eu, strâng bine până nu se mai mișcă deloc și pun bine în buzunar. Apoi fac o mină preocupată și posomorâtă. „Ai găsit ceva?“, mă întrebă un copil de alături. „Nuuu“, răspund eu, „dar mai caut!“. Apoi zic: „Mi-e cam rău, mi-e frig. Mă duc acasă“. „Mai stai, încă nu-i noapte. Băieții au găsit țistari, poate găsim și noi unul, trebuie să fie și pui.“ „Măine“, zic eu și plec cu mâinile goale la vedere, să vadă lumea că nu am nimic. Doamne, de-aș ajunge cu bine și cu țistarul acasă! Să nu mi-l

fure, să nu mi-l ia cineva! Nu doar flămânzii noștri puteau să-mi fure comoara, ci și copiii kazahilor, care se jucau cu el, apoi îl duceau cu ei, poate câinilor lor îl dădeau. Și nici câinii lor nu mănâncă, ziceau ei, iar noi, sălbateci ce suntem, mănâcăm totul din jur. Vor dispărea păsările și animalele cu deportații ăștia! Rad tot ce mișcă de pe fața pământului. Mai zic unii că noi, kazahii, suntem înapoiți, că trăim în iurte și nu știm să facem brânză din lapte. Dar uite la ăștia! Și coajă de copaci mănâncă! Ne făceau în tot felul. I-am pus la respect mai târziu, dar, la început, ai noștri mureau ca muștele de foame, iar ei râdeau de noi.

Când i-am adus mamei țîștarul, s-a uitat la el ca la porcul de Crăciun. Atâta carne, nici nu știa din care parte să-l ia. Era un pui mic și slăbuț, lunguiet și cu blăniță în dungii, frumos era. Dar am intrat încruntată să creadă mama că n-am adus nimic. Mama s-a uitat cu coada ochiului la mine, ei, dacă nimic, ne descurcăm cu ce avem. Apoi mă apropii de mama, mă opresc în fața ei și scot triumfătoare prada, comoara din buzunar! La început, mama n-a înțeles. Apoi a zis șoptit, nevendindu-i să creadă: cărniță! N-a mai zis ce bună va fi mâncarea noastră, așa cum spunea la cojile de cartof. Aveam acum un țîștar întreg, mare și lung cât palma mea și gros cât trei degete! Ne-am gândit dacă să-l împărțim în două, că mâine nu se știe dacă mai prind altul... Ne-am gândit că totuși mai bine îl mănâcăm acum pe tot, că dacă se strică până mâine, dacă apare motanul și papă din el.

L-am mâncat pe tot, mai mult eu, dar a gustat și mama. Numai blănița n-am mâncat-o, dar a curățat-o mama bine de grăsime. Iar osișoarele erau mai moi decât pleava și paiele găsite în pâinea pe care o primeam și care puteau să-ți spargă mațele. Trebuia să

ne bucurăm și de asta, că era război, mureau soldații pe front, iar cei care nu mureau trebuiau să mănânce ca să apere țara. Și cine luptă împotriva țării, alături de hainii de hitleriști? Cine ne omoară nouă fiii pe front? Voi, românii! Și mai pretindeți la pâinea noastră! Are prea multe paie în ea? Dușmani cotropitori ce sunteți! Noi, credincioșii ortodocși, credeam că pacea pe pământ este dar de la Dumnezeu, la fel ca vremea bună, și roada multă, și ploaia, și sănătatea, și însăși viața. Ne rugam dăruitorului tuturor darurilor să dăruiască pace lumii. Dacă virtutea n-ar fi subrezită înastă lume, nu s-ar vorbi atâta despre pace, fiindcă pacea ar veni de la sine, din bine și înțelegere. Căci cine altul ar putea fi temelie a păcii pe pământ decât cel care singur este chemat Domn al păcii?

Am prins într-o zi și un fel de vrabie mai închisă la culoare, de fapt, nu am prins-o, ci am găsit-o pe câmp, înghețată. Căutam și foi de varză, din care ieșea o fiertură mai bună decât din cojile de cartofi. Odată, ne-a văzut bucătăreasa de la cantina colhozului cum căutam și a ieșit cu frunze bune de varză, nestricate, și ne-a împărțit tuturor copiilor care căutam pe acolo. Frunze, cotoare, la toți. Am plecat pe la mamele noastre, fericiți.

Eugen mi-a spus că, în colhozul lor, copiilor nu li se dădea voie să caute spice pe câmp. Dacă erau prinși, erau pedepsiți, ocărăți, amenințați, luându-li-se, desigur, și spicele găsite. Nu conta că acele spice vor putrezi pe câmp. Copiii luau din bunul sovietic și de la gura soldaților. Dacă prindeau vreun țigar, îl mâncau cu multă poftă și spuneau rugăciuni de recunoștință lui Dumnezeu. Țigarul nu era bun sovietic și nu se socotea luat de la gura soldatului de pe front.

În acea zi, un copil din sat a venit să ne anunțe că a găsit pe câmp o oaie înghețată și să mergem cu cuțite și chiar cu topoare, cine are, să-i despicăm carnea. Ne-am repezit cu toții, eu am luat toporișca noastră și i-am zis mamei că mergem să aducem carne înghețată de pe câmp, să mâncăm. Mama n-a reușit să zică nimic, atât eram de grăbită, nu cumva să nu-mi rămână nimic din bunătate de oaie. Nu eram așa mulți copii, vreo trei, iar din urma noastră, s-au luat încă trei țânci și mai mici decât noi în speranța c-o să le pice și lor ceva bun, că ne vom îndura noi de ei adică. Eram flămânzi. Ne străluceau tuturor ochii la gândul că vom mânca ceva ca lumea, carne adică, și nu de vrabie ori țîștar, ci de oaie. În Bucovina, nu mâncam carne de oaie, dar am auzit că oamenii mâncau. În Bucovina, mâncam carne de cocoș și de găină, de găscă, de porc, de curcan. Oricum, aici numai cu ce nu ne-am hrănit, așa că oaia era mană cerească! Copilul călăuzitor nu avea nici cuțit, nici topor, dar el știa unde-i comoara. Ar fi dus-o el acasă pe toată, dar oaia înghețată era foarte grea și prinsă într-un munte de gheață, din cauza asta cântărea de trei ori mai mult și nici nu putea fi mișcată. S-a gândit că, dacă o lăsa prea mult timp pe câmp, i-o putea lua cineva, vreun om cu o căruță. Așa că mai bine anunță niște copii, cu care să împartă, decât să i-o fure cineva pe toată de sub nas și să nu se aleagă cu nimic. Aveam la dispoziție două cuțite și toporișca mea. Mai întâi, am tăiat gheața cu toporul, am curățat ceva până să desprindem oaia. Am despicat-o apoi, era muncă grea. Am tăiat prima bucată, dar nu se cădea ca unul să mănânce sau să plece cu porția lui, iar ceilalți să lucreze. Am zis să împărțim la toți,

apoi gustăm din ea. Am hotărât să despicăm și să hăcuim cât putem, apoi să împărțim frățește și să cărăm acasă cât putem duce. Carnea înghețată putea fi suptă și crudă, în bucățele mici, și fără s-o mai fierbi, o țineai în gură, apoi o mestecai, ne curgeau balele de poftă. Deja visam și la bucatele alese pe care le va face mama. Mândră eram că îi aduc de mâncare, că nu aștept doar să mi se pună în farfurie. Dar s-o tăiem întâi, oricum e a noastră, nu ne-o ia nimeni. Cei mici se învârteau în jurul nostru, ei păzeau, chipurile. Nu aveam destulă putere, toporul abia intra, cuțitul luneca pe carnea înghețată bocnă. Eram slăbiți de foame și de frig. Încet, încet, am desprins un șold frumos, niște bucăți de la piept, am avut noroc de o parte deja jupuită, cineva, un animal se vede, încercase să mănânce înaintea noastră și a renunțat, nu știm de ce, sau poate chiar mănecase, dar ne lăsase și nouă. Mai rodeam cu cuțitele, mai desprindeam o bucată, ne înghețaseră mâinile, mortăciunea de oaie nu se dădea bătută, dar nici noi nu ne lăsam. Și chiar în momentul în care am tăiat tot ce am putut tăia, când am ajuns la mult așteptatul moment în care pregăteam acea bucățică bună de supt până acasă, când unul dintre noi se uita dacă a mai rămas ceva din oaie sau am luat tot ce se putea, când gata-gata..., am auzit țipătul. Era ceva care ne-a înghețat sângele, și așa înghețat, în vine, era un țipăt neomenesc și înfiorător, dar eu l-am recunoscut pe Eugen. El a țipat așa. Ne-am pornit spre el să-l salvăm, unii copii n-au lăsat porția lor de oaie și alergau mai încet, prin zăpadă, iar eu nu am luat nimic și alergam cu sufletul la gură.

Eugen venea la noi în sat cam o dată pe săptămână, își făcea drum, îl trimitea bunica lui, lucra și el foarte mult și nu ne vedeam atât de des cum ne-am fi dorit.

A venit la noi în ziua ceea să ne viziteze și mama i-a spus ce știa, că-s pe câmp să aducem, împreună cu copiii, o oaie înghețată, moartă. Eugen s-a pornit spre noi, să ne ajute, iar pe drum s-a întâlnit cu Baibice Abdusaidova, iubita noastră învățătoare, și i-a spus și ei unde suntem. Baibice s-a făcut palidă, apoi a strigat, i-a explicat să alerge să ne oprească, că oaia nu stă pe câmp de bună ce-i, că a pierit de boală rea și vom muri și noi dacă mâncăm carnea ei. Că au mai murit oameni din cauza animalelor pierite. Eugen a alergat cât a putut, ne-a văzut, eram departe, a strigat la noi, dar noi nu l-am auzit, ne-a țipat să nu mâncăm, dar noi nu am auzit nimic. Atunci și-a închipuit că eu voi muri dacă nu mă oprește și a țipat din toți rărunchii: Ana!!! Au auzit și mama, și învățătoarea, și tot satul acela aulicesc. S-au mai adunat oameni și știau și ei că nu trebuie să mâncăm carne de oaie moartă de pe câmp, că au murit și oameni mari care au mâncat, darmite niște copii slăbiți, toți știau, numai noi nu. Alergam într-un suflet și, deși eram în mare neliniște, îmi părea rău de porția mea de carne abandonată. Eugen alerga și el spre noi și tot striga: nu mâncați carnea, abia când ne-am mai apropiat unul de altul, am înțeles ce zicea. Noi, copiii mai mari, am lucrat și nu am avut timp să ne atingem de carne, dar cei mici care se învăteau pe acolo au pus în gură. Ați gustat, ați înghițit? Ei au început să plângă, credeau c-o să-i batem c-au furat din porția noastră, părinții i-au pus să vomite, numai unul n-a supraviețuit, mâncase mai mult și a murit a doua zi. Iar Eugen a stat răgușit până-n primăvară.

*

Când am venit în colhoz, Kot a ajuns repede în centrul atenției. Câini mai aveau kazahii, mai ales cei